

اخلاق اسلامی

حجة السلام والمسلمين امرالله اندرزيان

انتشارات ابتكاردانش

سال يک هزار و سيصد و هشتاد و پنج

.....
اندرزیان، امرالله. ۱۳۴۰ -

اخلاق اسلامی / امرالله اندرزیان. - قم: ابتکار دانش، ۱۳۸۵.
۲۶۴ ص.

ISBN 964-2505-18-5 ریال: ۲۰۰۰۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

چاپ قبلی: نشر فاطمیه

کتابنامه به صورت زیر نویس

۱. اخلاق اسلامی. ۲. احادیث اخلاقی. - قرن ۱۴. ۳. قرآن. - اخلاق الف. عنوان.

۲۹۷/۶۱

BP ۲۴۷ / ۸ / الف ۳

الف / ۱۳۸۵

.....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اخلاق اسلامی

امرالله اندرزیان

صفحه آرای: ابتکار دانش ○ چاپ: شریعت

نوبت چاپ: اول ناشر (با ویرایش جدید) ۱۳۸۵ - دوم کتاب

ناشر: ابتکار دانش

چاپ قبل: انتشارات فاطمیه ○ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۲۵۰۵-۱۸-۵ * ISBN 964-2505-18-5

.....
کلیه ی حقوق چاپ و نشر برای انتشارات ابتکار دانش محفوظ است.

نشر ابتکار دانش: قم. ۲۵ متری عمار یاسر، نبش کوچه شماره ۶، پلاک ۱ تلفن: ۷۷۵۹۲۳۷-۷۷۱۶۲۳۷-۲۵۱.

پخش خمید ۰۹۱۲-۵۵۱-۷۹۲۵

Email: ebtecardanesh @ yahoo.com

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۱
□ فصل اول/ مباحثی پیرامون علم اخلاق	۱۴
معنی خُلق و چگونگی تهذیب آن	۱۴
چگونگی تهذیب خلق	۱۵
منشا نیاز به اخلاق	۱۸
اهمیت علم اخلاق	۱۹
مدح حسن خلق و نکوهش بد خلقی در کلام معصومین (علیهم السلام)	۲۳
□ فصل دوم/ ایمان و مؤمن (۱)	۲۹
۱- ارزش ایمان	۳۰
۲- مراتب ایمان	۳۰
ایمان قلعه امن	۳۲
۳- درجات ایمان	۳۳
۴- متعلقات ایمان	۳۴
۵- شرایط ایمان	۳۹
□ فصل سوم/ ایمان و مؤمن (۲)	۴۱
۶- آثار و فواید ایمان	۴۱
۷- آفات و موانع ایمان	۴۳

۵۳	□ فصل چهارم/ کمال انسان
۵۴	۱- انسان کامل یعنی انسان برخوردار
۵۶	۲- نظریه عرفا
۵۶	۳- نظریه حکما و فلاسفه الهی
۵۸	۴- نظریه هندوئیسم
۵۸	۵- کمال انسان در زیبایی است
۵۹	۶- کمال انسان در قدرت است
۵۹	۷- نظر اسلام درباره انسان کامل
۶۲	عوامل رشد و تکامل انسان
۶۶	منظور از عمل صالح از دیدگاه قرآن
۶۶	موانع رشد و تکامل انسان
۶۸	وسایل رشد و کمال
۶۹	روش‌های رشد و کمال
۷۱	□ فصل پنجم/ شناخت نفس مقدمه‌ی شناخت خدا
۷۱	منظور از آیات آفاقی و انفسی در آیه
۷۳	تأثیر شناختن نفس در تهذیب اخلاق
۷۳	ترکیب انسان از جسم و روح (نفس)
۷۴	راه شناختن نفس
۷۶	حقیقت و ماهیت آدمی
۷۹	مراتب نفس
۸۱	موانع خویشتن شناسی

۸۹	□ فصل ششم/ تقوا و آثار آن
۸۹	لغت تقوی
۹۰	معنا و حقیقت تقوا
۹۳	تقوا و آزادی
۹۴	تقوی مضمونیت است نه محدودیت
۹۶	ارزش و اثر تقوا
۹۷	تقوا و روشن بینی
۹۸	اثر دیگر تقوا، داشتن روح لطیف و احساسات مقدس است
۹۹	تقوا و پیروزی بر شدائد
۱۰۰	تقوا عامل اساسی جهت استفاده از قوای درون
۱۰۰	تقوا، محور کرامت است
۱۰۱	کرامت در سخنان امیر المؤمنین ۷
۱۰۱	تقوای بی حد
۱۰۲	تقوا و دوام آن تا کجا
۱۰۳	تقوای تن و تقوای دل
۱۰۳	بعضی از ویژگی‌ها و سیمای پرهزگاران از نظر امام علی علیه السلام
۱۰۴	اوصاف پرهزگاران
۱۰۷	□ فصل هفتم/ محبت و عشق به خدا
۱۰۷	اسباب محبت و اقسام آن
۱۱۰	محبت به خدا بالاترین محبت‌ها
۱۱۰	اجتماع همه‌ی اسباب محبت در حق پروردگار
۱۱۲	محبت راستین و دروغین
۱۱۳	محبت محور تربیت

۱۱۴		مراحل محبت به خود
۱۱۵		طریق تحصیل محبت و معرفت خدا
۱۱۵		راه تحصیل محبت خدا و تقویت آن
۱۱۶		علائم و نشانه‌های محبت خدا
۱۱۹		اوصاف مشتاقان الهی
۱۲۰		شواهدی از قرآن و روایات بر امکان محبت خدا
۱۲۱		محبت خدا به بندگان
۱۲۲		آفت محبت خداوند
۱۲۵		□ فصل هشتم/ تربیت از دیدگاه اسلام
۱۲۵		تعریف تربیت و رابطه آن با تعلیم (۱)
۱۳۱		اهمیت اراده انسان
۱۳۲		موانع تربیت
۱۳۶		اهداف کلی تربیت
۱۳۹		عوامل مؤثر در تربیت
۱۴۵		□ فصل نهم/ اصول تربیت
۱۴۵		۱- اصل اعتدال
۱۴۷		۲- اصل تدرج و تمکن
۱۴۸		۳- اصل تسهیل و تیسیر
۱۴۸		سنت الهی در تربیت
۱۴۹		۴- اصل زهد
۱۵۰		۵- اصل تعقل
۱۵۲		۶- اصل تفکر

۱۵۳	مجارى تفكر
۱۵۴	۷- اصل كرامت
۱۵۵	راه كرامت
۱۵۶	۸- اصل عزّت
۱۵۷	نقش عزّت در تربيت
۱۵۸	روش‌هاى تربيت
۱۶۵	□ فصل دهم/ آداب معاشرت در اسلام
۱۶۵	كمال آدمى
۱۶۸	حدود حسن خلق
۱۷۰	آثار و فوايد حسن خلق
۱۷۱	احترام به ديگران
۱۷۴	روش‌هاى احترام
۱۷۶	امر به معروف و نهى از منكر در معاشرت‌ها
۱۷۸	شيوه‌هاى صحيح امر و نهى
۱۸۱	جاىگاه سلام و تحيّت
۱۸۲	اهميت سلام كردن
۱۸۳	آداب سلام
۱۸۴	سلام ممنوع
۱۸۵	اهميت نظم و انضباط در زندگى بشر
۱۸۶	آثار نظم و انضباط
۱۸۷	پيامدهاى بى‌نظمى

- ۱۸۹ □ فصل یازدهم/ اوصاف اهل آخرت در حدیث معراج
- ۱۹۰ اصولاً برای رفع نیازمندی، سه راه وجود دارد
- ۱۹۱ ۱- اولین ویژگی
- ۱۹۲ ۲- ویژگی دوم اهل آخرت
- ۱۹۴ ۳- سومین ویژگی اهل آخرت
- ۱۹۴ ۴- چهارمین ویژگی
- ۱۹۴ ۵- پنجمین ویژگی
- ۱۹۵ ۶- ویژگی ششم
- ۱۹۸ ۷- ویژگی هفتم کَلَامُهُمْ مَوْزُونٌ
- ۱۹۸ ۸- هشتمین ویژگی
- ۲۰۰ ۹- نهمین ویژگی
- ۲۰۰ ۱۰- دهمین ویژگی
- ۲۰۱ ۱۱- یازدهمین ویژگی
- ۲۰۳ ۱۲- دوازدهمین ویژگی
- ۲۰۴ ۱۳- ویژگی سیزدهم
- ۲۰۷ ۱۴- ویژگی چهاردهم
- ۲۰۷ ۱۵- ویژگی پانزدهم
- ۲۰۹ از ویژگی‌های دیگر اهل آخرت در حدیث معراج
- ۲۱۱ □ فصل دوازدهم/ حب دنیا و آثار آن
- ۲۱۲ دنیا سرابی بیش نیست
- ۲۱۳ دنیا بازیچه است
- ۲۱۳ دنیا بسان آب شور است
- ۲۱۴ اهل دنیا سیر نمی‌شوند

۲۱۵	دنیائی که انسان را به خود مشغول می‌کند
۲۱۵	نکوهش دنیا
۲۱۶	دنیا از دیدگاه علی ۷
۲۱۶	دنیا ابزار فریب است نه عامل فریب
۲۱۸	آثار محبت دنیا
۲۱۹	توصیف دنیا توسط علی علیه السلام
۲۱۹	مثل‌هایی که درباره‌ی دنیا رسیده
۲۲۲	دشمنی دنیا با خدا و بندگان خدا
۲۲۲	نکوهش اهل دنیا و دوستانان دنیا
۲۲۳	ویژگی‌های بیست گانه اهل دنیا در حدیث معراج پیامبر صلی الله علیه و آله
۲۲۹	□ فصل سیزدهم/ گناه و پیامدهای آن
۲۳۲	ریشه‌های کفر سه چیز است
۲۳۶	داستان شعوانه
۲۳۸	گناه بیماری است
۲۳۹	با گنهکاران همنشین نشوید
۲۴۰	به این داستان توجه کنید
۲۴۱	گناه مانع دعا و استجاب آن می‌شود
۲۴۳	گناه نعمت‌ها را دگرگون و ملت‌ها را نابود می‌کند
۲۴۴	گناه عمر را کوتاه می‌کند
۲۴۵	گناهانی که پرده‌ها را می‌درد
۲۴۶	گناه آرامش روحی را سلب می‌کند
۲۴۷	حضرت عیسی به دنیا چه گفت؟
۲۴۸	گناهانی که پشیمانی می‌آورد

۲۴۸	گناهانی که انسان را به کفر می‌کشاند
۲۵۰	❏ فصل چهاردهم/ توبه و پشیمانی و اسباب آن
۲۵۱	فضیلت توبه
۲۵۵	توبه از همه‌ی گناهان
۲۵۶	رعایت چند نکته برای توبه کننده لازم است
۲۵۷	اقسام گناهانی که باید از آنها توبه کرد
۲۵۷	بعضی از گناهان کبیره از نظر قرآن
۲۵۹	آنچه گناه صغیره را به گناه کبیره تبدیل می‌کند
۲۵۹	قبولی توبه دارای شرایط
۲۶۰	اقسام توبه و بیان آنها
۲۶۱	اقسام بندگان در توبه
۲۶۱	راه روی آوردن به توبه
۲۶۲	توبه کامل از دیدگاه علی (ع)
۲۶۴	مرحوم فیض کاشانی

پیشگفتار

۱ - خدای حکیم بعد از خلقت عالم هستی انسان را به عنوان خلیفه و جانشین خود تعیین ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾ و بر و بحر را مسخر و خدمتگزار او قرار داده است هم با وحی خود اعلان کرد که (و سَخَّرَ لَكُمُ الْبَرَّ وَالْبَحْرَ) و هم با کلام قدسی خویش فرمود (خَلَقْتُ الْأَشْيَاءَ لَا جِلْدَ) و از آن جهت که خود احسن الخالقین است و بین همه‌ی موجودات انسان احسن المخلوقین است با آیه‌ی ﴿فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾ آن را تأیید کرد.

۲ - خدای سبحان برای تحقق اهداف متعالی انسان و عروج به سوی کمال مطلوب خود اسباب هدایت او را فراهم نموده و حجت را تمام کرده از یک طرف صفحه جان او را با نفس سرزنشگر یعنی نفس لؤّامه که (خود قیامتی است در درون او) برای جلوگیری و ممانعت از هر گونه کجروی و اعوجاج آراسته و از سوی دیگر با نفس ملهمه که توانایی درک فجور و تقوا را به عنوان نگار به مکتب نرفته دارد ﴿فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ توان علم حضوری در شناخت زشت و زیبا را به او عنایت کرده و از سوی سوم با اعطاء رسول باطنی یعنی عقل رحمانی که موهبتی الهی است برای ادراک و تمیز خیر و شر و حق و باطل و خوب و بد زمینه‌ی صعود انسان به قله رفیع کرامت و بزرگواری را فراهم نموده و از سوی چهارم با ارسال انبیاء و انزال آسمانی یعنی وحی الهی به ویژه قرآن کریم این معجزه خالده و ابدی و این مائدة الله سفره‌ی پهن شده و غذای آماده جهت رساندن بهترین مخلوق خود به هدف نهایی و کمال مطلوب حجت را تمام کرده است.

۳ - آن انسان خلیفه و بنده‌ی خدا و دارای تمامی اسباب و ابزار هدایت و کمال در ابتدای راه به عنوان حیوان بالفعل و انسان بالقوه است که باید با استفاده از موهبت اختیار و اراده و کسب علوم و معارف و به کارگیری رسولان درون و برون حیوانیت بالفعل را رها و انسان بالفعل شود و تحقیق این با استفاده از تهذیب روح و تزکیه نفس و توجه به تربیت اخلاقی است. از اینجا معلوم می‌شود که رسیدن به کمال مطلوب و کسب سعادت و مدارج عالی الهی بدون تربیت اخلاقی امکان‌پذیر نیست لذا خداوند و حتی پیامبرش را می‌ستاید از خلق عظیم او یاد می‌کند ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ و رسول خدا ﷺ وقتی هدف از رسالت خویش را بیان می‌کند می‌فرماید من برای تیمم و تکمیل مکرمت اخلاقی مبعوث شده‌ام (أَنَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ).

۴ - با توجه به اهمیت مسئله‌ی تربیت اخلاقی که خداوند در سوره‌ی شمس بعد از یازده قسم می‌فرماید کسی رستگار و سعادتمند می‌شود که خود را تزکیه کند ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ به ویژه در روزگار ما که از یک طرف فریاد پیشرفت صنعت و تکنولوژی و ابزار مادی گوش‌ها را کر و از سوی دیگر به همان اندازه در نقطه مقابل کوبیدن و انهدام اخلاق و شرف انسانی روز به روز بر همگان آشکار می‌گردد. به این خاطر مجموعه‌ی حاضر برای قشر جوان و دانشجوی گامی است در جهت توجه به وظیفه‌ی خطیر و عمل به آنچه که در این کتاب آمده. لذا به بعضی از ویژگی‌های آن اشاره می‌کنم:

یک - کتاب حاضر در چهارده فصل و چهارده موضوع متنوع که خسته کننده و ملال آور نباشد تهیه شده.

دو - سعی بر این بوده موضوعات اخلاقی مستفاد از آیات و روایات باشند.

سه - در این کتاب اخلاق نظری و عملی هر دو مورد هدف بوده و در حد

امکان تدوین شده‌اند.

چهار - تنها به مسائل درون دینی توجه نشده بلکه سعی کردیم در حد امکان به مسائل برون دینی عنایت شود.

پنج - گرچه برای استفاده همگان بلا مانع است و لکن هدف از تدوین، با توجه دسته بندی منظم آن جهت تدریس در دانشگاه و مراکز آموزشی است. شش - ثواب این کتاب را که چهارده فصل است به چهارده معصوم علیهم السلام اهداء کرده ایم.

خداوند عاقبت همگان را ختم به خیر فرماید